

KRYSTIAN LEONARD CHRZAN*

Szkic biograficzny Jerzego Ignacego Skowrońskiego

Profesor Jerzy Ignacy Skowroński był ważną postacią Wydziału Elektrycznego Politechniki Wrocławskiej i wrocławskiego środowiska naukowego. Już za życia był doceniany nie tylko przez swoich uczniów [1], Stowarzyszenie Elektryków Polskich ogłosiło rok 2021 rokiem prof. Jerzego Ignacego Skowrońskiego. Ukazało się kilka informacji o jego działalności naukowej [2–6], były to jednak prace przedstawiające jego życiorys naukowy, w których informacje o jego życiu osobistym i rodzinie były ograniczone. Niniejsza praca zawiera fakty z życia Jerzego I. Skowrońskiego zapisane w kwestionariuszach osobowych z lat 1946, 1950, 1952 i w innych dokumentach zachowanych w Archiwum Politechniki Wrocławskiej. Podano również nieznanne szczegóły z pracy naukowej i społecznej Profesora jako wynik kilkumiesięcznych poszukiwań Autora.

Jerzy I. Skowroński urodził się 5 września 1901 r. w Humaniu, 150 km na południe od Kijowa. Ojciec Ignacy Józef miał cukiernię w Humaniu, a matka Maria Narcyza z d. Skrzypkowska, urodzona w Warszawie, była do zamążpójścia nauczycielką. W Humaniu Jerzy ukończył szkołę podstawową i uczęszczał do gimnazjum. Gdy miał 14 lat, zapisał się do organizacji skautowskiej i został instruktorem przy I Żeńskiej Drużynie Harcerskiej im. Królowej Jadwigi [2]. W liście skierowanym do swego kolegi Oskara Żawrockiego, w roku 1978, Jerzy Skowroński wyjaśnia początki skautingu w Humaniu: „Dwa przede wszystkim domy w których to się tworzyło, pp. Sawickich (Julek Pawczyński – główny inicjator – był siostrzeńcem adwokata Sawickiego) i dom moich rodziców. Wspomina o tym we wspomnieniach drukowanych za granicą Zbyszewski”.

Okazuje się, że w Humaniu nie zapomniano o cukierni Skowrońskiego, na stronie internetowej [7] opisującej dawny i współczesny Humań znajduje się krótka informacja w języku rosyjskim: „Naprzeciw hotelu Francja, w cukierni Polaka Skowrońskiego sprzedawano ciastka i lody, które z powodzeniem konkurowały z wyrobami z Kijowa i z Petersburga”. Obecnie na tym miejscu, przy placu Sobornosti, stoi hotel Umań, a po drugiej stronie placu znajduje się kościół Wniebowzięcia NMP.

Jerzy miał starszą siostrę i brata. Siostra Maria Kurmanowicz, urodzona w 1894 r., była siostrą przełożoną w szpitalu zakaźnym w Warszawie, po wojnie pracowała w sanatorium w Rabce. Brat Stanisław, urodzony w 1896 r., w czasie I wojny światowej, jako

* Dr hab. Krystian Leonard Chrzan (krystian.chrzan@pwr.edu.pl), Politechnika Wroclawska

student Uniwersytetu Kijowskiego został podchorążym w szkole oficerskiej. Podczas wojny polsko-bolszewickiej był dowódcą batalionu w Łomżyńskim 33. Pułku Piechoty. Po zakończeniu wojny pozostał w wojsku, w 1931 r. ukończył Wyższą Szkołę Wojenną. Był kwatermistrzem II Korpusu Polskiego i po zakończeniu wojny, w stopniu generała brygady, pozostał na emigracji w Wielkiej Brytanii.

W Humaniu zachował się kościół katolicki Wniebowzięcia NMP, w którym Jerzy został ochrzczony oraz słynny park Zofiówka, wybudowany przez Szczęsnego Potockiego, wojewodę ruskiego, przywódcę konfederacji targowickiej, dla swej żony Zofii Wittowej. Kościół został utrwalony na rysunku Napoleona Ordon, który w XIX w. wykonał wiele rysunków architektury Kresów.

Humani znany jest w historii z krwawych wydarzeń, jakie się tam rozegrały. W 1768 r., podczas tzw. koliszczyzny, Kozacy i miejscowi ruscy chłopcy wymordowali załogę twierdzy, polskich mieszkańców oraz Żydów i duchowieństwo zarówno katolickie, jak i unickie. Ta zbrodnia przeszła do historii pod nazwą „rzezi humańskiej”. Być może pamięć o tej tragedii i wydarzenia rewolucji bolszewickiej skłoniły rodziców Jerzego do ucieczki do Warszawy w 1918 roku.

Jerzy przez rok uczęszczał do Oddziału Filologicznego Szkoły Męskiej Rady Głównej Opiekuńczej, przy pl. Trzech Krzyży 8, gdzie m.in. uczył się łaciny, języka niemieckiego i języka francuskiego. Już 30.09.1919 zdał maturę i 16.10.1919 rozpoczął studia na Wydziale Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Jako ochotnik wziął udział w wojnie polsko-bolszewickiej, za co później w 1936 r. otrzymał Krzyż Niepodległości [2]. Pod koniec roku 1920 wznowił studia, lecz tym razem na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej, które ukończył z wynikiem bardzo dobrym 31.08.1926 r.

Podczas studiów w czasie wakacji odbył miesięczne praktyki przemysłowe: w Starachowickich Zakładach Górniczych w Stacji Wierzbnik (1921), w Biurze Elektrotechnicznym Wróblewski i Binzer, ul. Nowy Świat 57 w Warszawie (1922) i w Oddziale Brzeskim Dyrekcji Kolei Państwowych w Wilnie przy budowie elektrowni 3150 V/220 V, 250 kW (1923). Natomiast w 1924, od 21 czerwca do 8 października, był praktykantem we Francji, w Société Anonyme Le Transformateur w Petit-Quevilly i w Cie Generale D'Electro Ceramique w Ivry.

W roku 1922 zmarł ojciec Jerzego. Prawdopodobnie dlatego, już w 1923 r. rozpoczął pracę w Katedrze Wysokich Napięć prof. Drewnowskiego tej uczelni jako młodszy asystent, a następnie starszy asystent (1928) i adiunkt stabilizowany (1936). Równoległe z pracą na Politechnice Warszawskiej prowadził przez dwa lata wykłady z urządzeń elektrycznych w Państwowej Szkole Budowy Maszyn i Elektrotechniki im. H. Wawelberga i S. Rotwanda, przez rok wykładał podstawy elektrotechniki w Państwowej Szkole Samochodowo-Lotniczej. Jako pierwszy w Polsce wykładał przedmiot materiałoznawstwo elektrotechniczne.

Ryc. 1. Grupa dyplomantów Wydziału Elektrycznego Politechniki Warszawskiej w czerwcu 1926. Od lewej siedzą pracownicy: Antoni Rogiński, Stanisław Wysocki, Leon Staniewicz, Mieczysław Pożaryski, Konstanty Żurawski, Kazimierz Drewnowski. Stoją dyplomanci: Antoni Reut, Halina Wężyk-Rudzka (Jaroszyńska), Marian Kobyliński, P. Richter, Kielbasiński, Jerzy Skowroński [8]

Promotorem pracy dyplomowej Jerzego Ignacego był prof. Kazimierz Drewnowski, a obiektem badań był zmodyfikowany iskiernik ostrze-płyta. Elektroda ostrzową była dysza doprowadzająca powietrze pod ciśnieniem do przerwy izolacyjnej w celu zwiększenia właściwości prostowniczych iskiernika (ryc. 2). Iskiernik wykonano w laboratorium prof. Ignacego Mościckiego, ówczesnego profesora Politechniki Lwowskiej, który w 1926 r. został prezydentem Polski.

PROSTOWNIK ISKROWY WYSOKIEGO NAPIĘCIA.

Inż. Jerzy Skowroński.

Adjunkt Laboratorium Wysokich Napięć P. W.

Praca niniejsza jest streszczeniem pracy dyplomowej p. J. Skowrońskiego, wykonanej w r. ak. 1925/26 w Laboratorium Wysokich napięć Politechniki Warszawskiej. Tematem jej było zbadanie warunków pracy prostownika iskrowego z punktu widzenia jego praktycznego zastosowania. Dotychczasowe badania nad tem były nader skąpe.

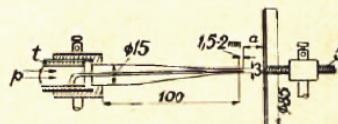
Model prostownika, wykonany w laboratorium prof. I. Mościckiego, ówczesnego profesora Politechniki Lwowskiej, został przez Niego przekazany do tej pracy, której rezultaty były Mu naówczas potrzebne.

Badania te doprowadziły do określenia granic prostowania niezawodnego w warunkach właściwych danemu typowi, niezależnie od stosunkowo znacznych zmian obciążenia.

Wyniki otrzymane, przedstawione głównie w rys. 18, 22 i 24 poniższej pracy, rzuciły nowe światło w dziedzinie prostowników iskrowych wysokiego napięcia.

Prof. K. Drewnowski.

i Erickson opublikowali¹⁾ wyniki badania prostownika o budowie w zasadzie zbliżonej do niżej opisanego (por. rys. 1). Oscylogramy, uzyskane przez tych badaczy, są zbliżone do podanych w pracy niniejszej. Stosowali oni napięcia do 350 kV przy czem uzyskiwali dobre prostowanie przez silny strumień powietrza z dyszy (por. niżej).

Rys. 1.
Prostownik iskrowy. Schemat.

Ryc. 2. Artykuł inż. Skowrońskiego w „Przeglądzie Elektrotechnicznym” z marca 1930 r. [9]

Żoną Jerzego była urodzona 31.11.1901 Zofia z Żurakowskich, która do 1928 r. pracowała jako nauczycielka. Poznali się w Humaniu, w drużynach harcerskich. Ślub zawarli w 1926 r. w Płocku. 25.04.1936 r. urodził się ich jedyny syn Marek Jerzy.

Jerzy do 1929 r. mieszkał w kamienicy rodziców, w mieszkaniu przy ul. Leszczyńskiej 14/9 na Powiślu. Budynek został zniszczony podczas powstania warszawskiego. 23.02. 1929 r. zameldował się pod adresem Szustra 40, a 16.11.1931 r. na ul. Filtrowej 71/6. Mieszkanie to znajdowało się w odległości 1 km od kampusu Politechniki Warszawskiej. Jeszcze przed wybuchem II wojny światowej państwo Skowrońscy zamieszkali we własnym drewnianym, czteropokojowym domu w Aninie przy Alei Królewskiej 39 (obecnie ul. Michała Kajki). W miejscowości tej przed wojną budowało swe wille wielu artystów i przedsiębiorców [10]. W opublikowanych wspomnieniach Jerzy Skowroński podaje, że jego bliskimi sąsiadami w Aninie byli Konstanty Ildefons Gałczyński, Julian Tuwim i Jan Brzechwa [11]. Może dlatego Profesora interesował związek techniki i kultury, o jego poziomie intelektualnym świadczy również znajomość czterech języków obcych: rosyjskiego, francuskiego, niemieckiego i czeskiego. Znajomość języka francuskiego umożliwiła Jerzemu kontakty naukowe z zagranicą. W latach 1930–1938 wyjeżdżał do Francji, Szwajcarii, Holandii, Niemiec, Czechosłowacji, Szwecji i Norwegii. 1.03.1938 r. obronił pracę doktorską *O przydatności krajowych szkielec do wyrobu izolatorów liniowych*. Na Jego dyplomie doktorskim widnieją podpisy rektora Politechniki Warszawskiej Józefa Zawadzkiego, dziekana Wydziału Elektrycznego Mieczysława Pożaryskiego i promotora Kazimierza Drewnowskiego.

Wojna i okupacja ciężko doświadczyły Jerzego i jego rodzinę, badania związane z przygotowaniem rozprawy habilitacyjną musiały być przerwane. Brat cioteczny Kowalczyk został w 1943 r. rozstrzelany na Pawiaku za kolportaż nielegalnej prasy. Matka zmarła 17.06.1944 r. Bratowa M. Skowrońska i bratanica zostały wywiezione do obozu po powstaniu warszawskim. Dom w Aninie został uszkodzony podczas walk w 1944 r., również dom rodziców w Warszawie doszczętnie zniszczono podczas powstania warszawskiego. W 1940 i 1941 doktor Skowroński był kustoszem Wydziału Elektrycznego Politechniki Warszawskiej, a w latach 1941–1944 był wykładowcą i kierownikiem laboratorium elektrotechniki w Wyższej Szkole Technicznej (ówczesna nazwa politechniki). Jednocześnie uczestniczył w tajnym nauczaniu, wykładając podstawy elektrotechniki na Wydziale Chemicznym Podziemnej Politechniki (1942–1944). Wybuch powstania warszawskiego zastał go w Aninie. Po wyzwoleniu Pragi Jerzy Skowroński został dyrektorem fabryki Kazimierz Szpotański i Sp. (20.10.1944 –1.04.1945), następnie radcą w Ministerstwie Przemysłu (1.04.1945–1.06.1945).

W kwietniu 1945 r. J.I. Skowroński otrzymał z Ministerstwa Przemysłu polecenie wyjazdu do Katowic, gdzie były kompletowane grupy operacyjne do przejmowania przemysłu na Dolnym Śląsku. 1.06.1945 r. Ministerstwo Przemysłu nakazało Jerzemu I.

Skowrońskiemu pełnić obowiązki naczelnego dyrektora Zjednoczenia Energetycznego Okręgu Dolno-śląskiego z siedzibą w Lignicy [pisownia wg. oryginalnego dokumentu –K.L.Ch.]. Dyrekcja Okręgu mieściła się w Jeleniej Górze i tam, w domu przy ul. Bogusławskiego 2, do 1.04.1946 r. mieszkał jej dyrektor.

W marcu 1946 r. doktor Skowroński rozpoczął starania o zatrudnienie na Politechnice Wrocławskiej na stanowisko kierownika Katedry Wysokich Napięć. Przedłożył niepełny spis 16 artykułów, które opublikował przed wojną, oraz informację o stanie zaawansowania prac dotyczących przygotowywanej habilitacji *Badania przydatności krajowych surowców ceramicznych do wyrobu izolatorów wysokiego napięcia*. Już w roku 1930 pobrano i analizowano próbki kwarcu, skalenia i kaolinów z odkrywek w okolicach Bielczaków i Dermanki, między Sarnowem a Korcem na Wołyniu. W piecu elektrycznym na Politechnice wypalano kształtki ceramiczne i badano ich właściwości mechaniczne i elektryczne. Laboratorium znajdujące się na II i IV piętrze gmachu Wydziału Elektrycznego Politechniki zostało całkowicie spalone podczas powstania warszawskiego. 8.04.1946 r. Jerzy Skowroński rozpoczął pracę na Politechnice Wrocławskiej. 25.06.1946 r. rektor Sucharda zwrócił się do Wydziału Mieszkaniowego Zarządu Miejskiego Wrocławia o przydzielenie Jerzemu Skowrońskiemu sześciopokojowego mieszkania przy ul. Wybrzeże Wyspiańskiego 35 zajmowanego przez Herr Nowaka, który został repatriowany do Niemiec.

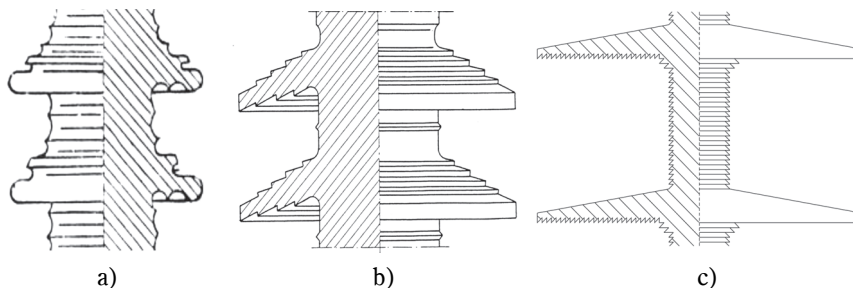
Jerzy I. Skowroński przeniósł laboratorium wysokich napięć prof. Paula Boeninga z pomieszczenia w budynku A-5 do większego pomieszczenia w piwnicy budynku A-1 i już w 1947 r. rozpoczął starania o budowę nowych budynków Politechniki Wrocławskiej D-1 i D-2. W budynku D-1, wykończonym w 1953 r., urządzono nowe laboratorium wysokich napięć z generatorem udarowym 1,8 MV i transformatorem 800 kV [7].

Produkcja izolatorów elektroenergetycznych krajowych fabryk nie pokrywała wówczas zapotrzebowania związanego z budową nowych linii elektroenergetycznych. Dlatego Profesor próbował uruchomić produkcję izolatorów z kamionki [12] oraz izolatorów szklanych [13]. Profesor wykonał bardzo interesujące fotografie, ilustrujące wpływ pola elektrycznego na kroplę wody w oleju [3], oraz zbudował specjalny iskiernik czasowy do pomiaru wytrzymałości elektrycznej oleju [14, 15]. Badania wytrzymałości cieczy izolacyjnych były kontynuowane przez doktorantów Abela z Egiptu [16], Berouala z Algierii [3], Józefa Kędzię, Janusza Fleszyńskiego, Bohdana Lutyńskiego i Andrzeja Zelka.

W 1966 r. Profesor zainteresował się prowadzonymi w krajach zachodnich badaniami przewodnictwa stopów metali w niskich temperaturach. Badania te prowadzone były przez Jarosława Juchniewicza [17], Bolesława Mazurka [18] i Bartłomieja Głowackiego [19]. Organizatorskie inicjatywy Profesora, jak budowa budynków D-1 i D-2, utworzenie Oddziału Instytutu Elektrotechnicznego we Wrocławiu, badania w dziedzinie materiałów elektrotechnicznych i elektrotechnologii były doceniane już za jego życia [1].

Profesor przyczynił się również do odzyskiwania helu ze złoża gazu ziemnego w rejonie Ostrowa Wlkp. 12.03.70 r. prof. Jerzy Ignacy Skowroński zwrócił się pisemnie do rektora Politechniki Wrocławskiej prof. Tadeusza Porębskiego. Do listu dołączona była „Notka w sprawie helu”, opisująca znaczenie helu zawartego w złożach gazu ziemnego w okolicach Trzebnicy i Ostrowa Wlkp. Rektor Porębski przekazał pisma prof. Skowrońskiego sekretarzowi Komitetu Centralnego PZPR Józefowi Tejchmie, pełniącemu wówczas funkcję ministra oświaty i wychowania. Był on typowany na następcę Władysława Gomułki. Sprawa helu trafiła więc na szczyt ówczesnej władzy. W 1977 r. w zakładach KRIO w Odolanowie uruchomiono instalację odzyskiwania helu.

Podczas przygotowywania pracy doktorskiej Autor zajmował się m.in. zagadnieniem wpływu kwaśnych deszczy na izolatory napowietrzne. Zaskoczeniem było znalezienie artykułu Jerzego Skowrońskiego w „Przeglądzie Elektrotechnicznym” z 1932 roku *Opady deszczowe w Polsce z punktu widzenia izolacji linii*. Zainspirowany tym tytułem, w roku 2005 napisałem artykuł *Present state of environmental contamination in Poland from the view point of outdoor insulation*, a w roku 2006 *Opady atmosferyczne w Polsce z punktu widzenia izolacji napowietrznej*. Począwszy od roku 1982, jeszcze jako dypłomant, zajmowałem się badaniem izolatorów na stacji prób w Hucie Miedzi Głogów. Wśród kilku typów izolatorów na stacji znajdowały się trzy prototypowe izolatory schodkowe, opatentowane przez prof. Skowrońskiego w 1968 r. (ryc. 3b). W 2000 r. zapoznałem się z wcześniejszymi publikacjami i raportami dotyczącymi izolatora schodkowego. Niestety, dwie próby uzyskania grantu KBN na badania izolatora schodkowego w Polsce były skutecznie blokowane przez „życziwego polskiego naukowca”. Dzięki pomocy partnerów czeskich i niemieckich, mogłem jednak przeprowadzić próby w laboratorium w Pradze i w laboratorium Forschungsgemeinschaft für Hochspannungs und Hochstromtechnik FGH w Mannheim. Izolator schodkowy okazał się rewelacyjną konstrukcją, lepszą od izolatora ze zmiennym wysięgiem kłoszy i od izolatora o kształcie śrubowym [20]. Te badania i badania wykonywane na Uniwersytecie Cardiff pozwoliły mi opracować własną konstrukcję izolatora karbowanego (ryc. 3c).

Ryc. 3. Izolator Kurta Draegera z ostrymi kantami (a), izolator schodkowy Jerzego I. Skowrońskiego (b) i izolator z karbami Krystiana L. Chrzana (c) [20, 21]

Ryc. 4. Zdjęcie wykonane prawdopodobnie w dniu nadania prof. J.I. Skowrońskiemu tytułu doktora h.c. Stoją od lewej do prawej w pierwszym szeregu: Zbigniew Guzek, Tadeusz Sulima (IEL), Ludwik Badian, Maria Kuźmińska, Ryszard Sroczyński (IEL), Jerzy Lisiecki, Jarosław Juchniewicz, Jerzy Sorokiewicz, Bogdan Lutyński. Drugi szereg: Waldemar Caban, Cyryl Szulc (IEL), Jerzy Czekanski, Jerzy Winkler (IEL), Zbigniew Pohl, Zbigniew Matheisel (IEL), NN, NN.
 Fotografia udostępniona przez prof. Jarosława Juchniewicza

Łączny dorobek naukowy prof. Skowrońskiego obejmuje 95 artykułów, 11 książek i skryptów oraz kilkanaście referatów wygłoszonych na konferencjach krajowych i zagranicznych. W Archiwum Politechniki Wrocławskiej zachowały się m.in. recenzje prac doktorskich, habilitacyjnych i opinie do wniosków o nadanie tytułów profesora aż 60 różnym osobom. Można tam znaleźć tak znane nazwiska, jak: Barbara Florkowska, Stanisław Grzybowski, Marek Jaczewski, Eugeniusz Jezierski, Jan Kożuchowski, Waław Lindmanowski, Henryk Markiewicz, Hanna Mościcka-Grzesiak, Paweł Nowacki, Jan Podoski, Tadeusz Stępniewski, Stanisław Szpor, Konstanty Wołkowiński.

Działalność naukowa prof. Skowrońskiego została wyróżniona powołaniem go w 1952 r. na członka korespondenta, a w 1964 r. na członka rzeczywistego Polskiej Akademii Nauk. Szczególnym rozdziałem w pracy społecznej prof. Skowrońskiego była praca we Wrocławskim Towarzystwie Naukowym, gdzie pełnił przez wiele lat liczne odpowiedzialne funkcje, z funkcją prezesa włącznie.

Profesor Skowroński brał też aktywny udział w pracach Stowarzyszenia Elektryków Polskich. Posiadał odznakę tego Stowarzyszenia z numerem 26.

Syn Marek w 1959 r. ukończył Wydział Architektury Politechniki Wrocławskiej, w 1968 r. obronił doktorat na temat osadnictwa robotniczego na terenach wiejskich w województwie opolskim. Zginął w wypadku parolotni w 1981 roku. Wnuk Jan Paweł Skowroński ukończył Akademię Medyczną we Wrocławiu i od ponad 20 lat mieszka w USA. Jest kardiologiem w Birmingham, Alabama.

Jerzy I. Skowroński zmarł 11 grudnia 1986 r., jego żona Zofia zmarła w 1992 r., zostali pochowani na cmentarzu przy ul. Bujwida – pole 3, mogiła 133.

Literatura

- [1] Jakubowski J.L., *Jerzy Ignacy Skowroński*. „Nauka Polska”, nr 2, 1966, s. 67–71.
- [2] Pohl Z., *Jerzy Ignacy Skowroński*. „Nowe Życie (Dolnośląskie Pismo Katolickie)”, 20.12.1987–2.01.1988.
- [3] Beroual A., Fleszyński J., *Pioneering contribution of profesor J.I. Skowroński and recent developments in prebreakdown and breakdown phenomena in liquid dielectrics*. Int. Conference on Advances in Processing, Testing and Application of Dielectric Materials, APTADM, Wrocław 2001, s. 4–16.
- [4] Fekecz J., Sulima T., *Jerzy Ignacy Skowroński (1901–1986)*. [w:] Hickiewicz (red.), *Polacy zasłużeni dla elektryki*. PTETIS, Warszawa–Gliwice–Opole 2009, s. 261–272.
- [5] Pohl Z., *Wrocławska Szkoła Naukowa Materiałoznawstwa Elektrycznego i Elektrotechnologii jako czynnik rozwoju inżynierii wysokonapięciowej*. „Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej”, nr 24, 2008, s. 111–114.
- [6] Pohl Z., *Napowietrzna izolacja wysokonapięciowa w pracach Wrocławskiej Szkoły Naukowej „Materiałoznawstwo elektryczne i elektrotechnologia”*. „Przegląd Elektrotechniczny”, nr 5, 2010, s. 253–257.
- [7] <https://www.facebook.com/notes/шломо-шварцман/умань-и-уманчане>, [dostęp 24.10.2020].
- [7] Chrzan K.L., *Laboratoria Wysokich Napięć TH Breslau i Politechniki Wrocławskiej 1910–2020*. Wydawnictwo Edukacyjne, Wrocław 2020.
- [8] *Zarys Historii Wydziału Elektrycznego 1921–1981*. Materiały Sympozjum, listopad 1981. Wydawnictwo Politechniki Warszawskiej 1983.
- [9] Skowroński J., *Prostownik iskrowy wysokiego napięcia*. „Przegląd Elektrotechniczny”, z. 5, 1930, s. 101–105.
- [10] Wierzychowski H., *Anin, Wawer*. PWN, Warszawa 1971.
- [11] Skowroński J.I., *Wyprawa na Śląsk*. „Odra”, nr 1, 1965, s. 15–19.
- [12] Skowroński J.I., Juchniewicz J., Widurski T., *Kamionka jako materiał izolacyjny dla elektrotechniki*. „Przegląd Elektrotechniczny” nr 10–11, 1955.
- [13] Chrzan K.L., *Zapomniane szklane izolatory z huty Howa*. „Szkło i Ceramika”, nr 2, 2020, s. 4–5.
- [14] Skowroński J.I., Lutyński B., *New system of spark-gap electrodes for measurement of dielectric strength of insulating liquides*. Proc. IEE, t. 113, 1966, nr 6, s. 1106–1108.
- [15] Angerer I., Crawley J., *Investigation of the electrical breakdown of transformer oil in Skowroński's cup-sphere spark gap*. Proc. IEE, t. 113, 1966, nr 6, 1109–1111.
- [16] Abed J., Fleszyński J., Lutyński B., *Wpływ wody na wytrzymałość dielektryczną olejów izolacyjnych*. Politechnika Wrocławska, Wrocław 1970. s. 47.

- [17] Juchniewicz J., *Badania wysokonapięciowych niskotemperaturowych układów izolacyjnych*. [w:] Kosztaluk R. (red.), *Technika badań wysokonapięciowych*, t. 2, WNT, Warszawa 1985, s. 372–392.
- [18] Mazurek B., *High voltage vacuum insulation at cryogenic temperatures*. [W:] *High voltage vacuum insulation. Basic concepts and technological practice*. Red. R.V. Latham, Academic Press, London 1995, s. 487–513.
- [19] W.J. Nuttall, R.H. Clarke, B.A. Glowacki, *Resources: Stop squandering helium*, „Nature”, 485, 573–575 (2012).
- [20] Chrzan K.L., Vokalek J., Sklenicka V., Petrusch W., Kindersberger J., *Pollution flashover of long rod insulators with different profiles*. 13th Int. Symposium on HV Engineering, Delft 2003, paper 074.
- [21] Chrzan K.L., *Silicone rubber insulators with notched Surface*. Int. Symposium on HV Engineering, ISH, Cap Town 2009, paper E-28.

Biographical sketch of Jerzy Ignacy Skowroński

The life of Jerzy Ignacy Skowronski, Professor of High Voltages, Dean of the Faculty of Mechanical and Electrical Engineering and the first Dean of the Electrical Faculty of the Wrocław University of Science and Technology, member of the real Polish Academy of Sciences and President of the Wrocław Scientific Society, founder of the Wrocław Scientific School of Electrical Materials, was described. Documents contained in the Archives of the Wrocław University of Science and Technology, works published by Jerzy I. Skowronski, previously published publications on his scientific merits written by his former Ph.D. students and information from his grandson Jan Paweł Skowronski were used. The author's intention was to show unknown facts from the life of the Professor and his works unknown until now.

Key words: Jerzy Ignacy Skowroński, electrical engineering, high voltage insulation

